

Інформація про безпрецедентні напади на громадські організації у Польщі

У світлі останніх подій у Польщі однією з найбільш актуальних тем є напади на громадянське суспільство з боку органів державної влади. Неурядові організації, які критикують державні органи влади (у тому числі [Obywatele RP](#) [Громадяни Польщі], [Fundacja Otwarty Dialog](#) [Фундація «Відкритий Діалог»], [Komitet Obrony Demokracji](#) [Комітет із захисту демократії] та [Akcja Demokracja](#) [Демократія в дії]) зазнали безпрецедентного тиску внаслідок своїх заперечень проти урядового плану [судової реформи](#) та через свою участь у мирних громадських протестах у другій половині липня 2017 р.

Як широко висвітлювалося міжнародними ЗМІ, [антиурядові протести](#) були спрямовані на [захист верховенства закону](#) і Конституції. Демонстранти протестували проти замаху на незалежність судової влади та неупередженість суддів у вигляді неконституційних законопроектів. Такі законопроекти, представлені теперішньою парламентською більшістю (створеною партією «Право і Справедливість») у співпраці з урядом, по суті справи, порушують принцип поділу влади на три гілки. Значна мобілізація суспільства призвела до того, що президент Анджей Дуда наклав вето на два з трьох законів, що сприяло частковому, але показовому припиненню цього процесу. Була збережена незалежність Верховного суду і Національного судової ради, але закон про систему [загальних судів](#), у відповідності до якого суди фактично перейшли під контроль [міністра юстиції](#), все ж був прийнятий.

Польське громадське телебачення TVP, контрольоване правлячою партією, розпочало [масову кампанію](#) з метою зганьбити і обмовити вищезгадані організації та, в більш широкому плані, усі незалежні громадські ініціативи. Кампанія заснована на маніпуляціях, напівправді та фактах, які не відповідають дійсності. Критично налаштованим організаціям висунуто підозру в штучному провокуванні протестів на захист судів та Конституції і маніпулюванні громадською думкою за гроші, отримані з-за кордону. Створюється образ зовнішнього ворога, а [основні активісти](#) зображуються як [зрадники батьківщини](#) або маріонетки в руках інших держав і урядів (зокрема, Джорджа Сороса, Росії і навіть Німеччини та брюссельської еліти). Проекти, спрямовані на впровадження спеціального нагляду за НУО, включно з контролем з боку спецслужб, і обмеження їх доступу до іноземного фінансування, видаються і обговорюються публічно, в тому числі основними міністрами польського уряду. Організації звинувачуються у намірах спровокувати [кроваву революцію](#) і повалення уряду для досягнення інтересів іноземних держав та інших іноземних агентів.

Критично налаштовані особи з [ЄС](#), [включно з Єврокомісією](#), явно зневажаються польською владою, яка не тільки звільняє їх, але і робить спроб [скерувати громадську думку](#) проти них, тим самим посилюючи [радикальні антиєвропейські і ксенофобські](#) настрої.

Ця кампанія також здійснюється вкрай правими і націоналістичними організаціями, і подібні [напади](#) призводять до масової хвилі ворожих висловлювань та погроз в Інтернеті, за які [передбачено покарання згідно із законом](#); мають місце й інциденти у громадських місцях, які часто проводяться з мовчазної згоди і неохочої реакції з боку правоохоронних органів. Важливим аспектом повних ненависті або злісних коментарів найчастіше є ксенофобське спрямування: жертвам нападів відмовляють у праві на громадянство Польщі, а крім того, [агресія направлена проти великої громади українців у Польщі](#). Це пов'язано, зокрема, з участю громадян України, які проживають у Польщі, у протестах і в минулих гучних акціях з надання гуманітарної допомоги, організованих для України [Фундацією «Відкритий Діалог»](#). Результатом цієї діяльності стала різка поляризація у суспільстві та виникнення обстановки, що сприяє зростанню неприязні до громадських ініціатив, біженців та іммігрантів.

Медіа-атаки – це прелюдія до переслідувань з боку уряду, які нагадують методи, що застосовувалися у Польщі в комуністичну епоху, а зараз – в численних недемократичних пострадянських державах. Члени польського уряду, такі як міністр внутрішніх справ [Маріуш Блашак](#) та його заступник [Ярослав Зелінський](#), міністр-координатор спецслужб Польщі [Маріуш Камінський](#), міністр закордонних справ [Вітольд Ващиковський](#) та міністр національної оборони [Антоній Мацеревич](#) публічно обговорюють дії, які мають застосовуватися проти конкретних НУО.

20.07.2017 Міністерство внутрішніх справ направило [листа](#) до Fundacja Wolni Obywatele RP [Фундація вільних громадян Польщі, котра підтримує рух «Громадяни Польщі»], у якому призначив 14-денний термін для [припинення порушень закону](#). Якщо Фундація не виконає вимог, Міністерство внутрішніх справ подасть клопотання до суду, вимагаючи припинення повноважень Правління Фундації та призначення опікунської ради. 27.07.2017 поліцейські записи про наглядові заходи проти активістів руху «Громадяни Польщі» і одного з лідерів опозиційної партії [Nowoczesna](#) [Сучасна] [Рішарда Петру](#) були оприлюднені. Стало очевидно, що найбільший громадянський опозиційний рух, [Komitet Obrony Demokracji](#) [Комітет із захисту демократії] зіштовхнувся з аналогічними проблемами. 23.08.2017 два активісти руху «Громадяни Польщі» («Obywatele RP»), Войцех Кінасевич і Тадеуш Якжевські направили в районну прокуратуру у Варшаві [повідомлення](#) про вищезгадані дії зі спостереження, яких вони особисто зазнали.

27.07.2017 Міністерство закордонних справ зажадало [пояснень](#) від Фундації «Відкритий Діалог» з приводу того, що вона нібито закликає до незаконної діяльності та нападок щодо невизначених осіб. Незважаючи на розлоге роз'яснення, надане Фундацією, 07.08.2017 МЗС, посилаючись на свої наглядові повноваження, зажадало, щоб Фундація видала [незаконний контент](#) з веб-сайтів Фундації та соціальних мереж протягом трьох днів. Фундація однозначно визначає це як [напад](#) на свободу слова і незалежність НУО. Вона також передбачає, що [Міністерство закордонних справ](#) може зробити кроки, що ведуть до припинення діяльності Правління Фундації. На прохання міністра закордонних справ 07.08.2017 фіскальні органи розпочали спеціальну фінансову і митну перевірку Фундації «Відкритий Діалог» (незважаючи на те, що різні перевірки вже проводилися в попередні роки).

26.09.2017 Сенат Польщі ухвалив закон про [Національний Інститут свободи – Центр розвитку громадянського суспільства](#). Польський уряд подає цей закон як частину своєї

програми, націленої на [зміцнення громадських організацій та заходів](#), проте це нововведення різко критикують численні недержавні організації, їх [федерації](#) і [омбудсмен](#). На даний момент закон чекає на підпис Президента; його підписання підірве власне основи незалежного громадянського суспільства в Польщі. Згідно із законом, все державне фінансування НДО стане централізованим і зосередиться в щойно створеному бюро; закон викликає сумніви, оскільки його мета – підтримувати заходи, що відповідають християнським і патріотичним цінностям (що може призвести до відсіювання всіх інших заходів). Закон виглядає як очевидний, буквальний прояв ідеології чинної влади, що, по ідеї, порушує конституцію і її преамбулу, яка гарантує широку підтримку [різних вірувань і переконань](#). Ба більше, він наразить органи управління Інституту на потужний і безпосередній політичний вплив. Крім того ж [закон не гарантує прозорого призначення людей](#) на ключові посади Інституту.

3.10.2017 Окружний суд Варшави повідомив Фундації «Відкритий Діалог», що міністр закордонних справ подав клопотання про призначення так званого примусового керуючого, який [замінить нинішнє правління Фундації](#). Суд зобов'язав Фундацію протягом 7 днів надати офіційну заяву щодо цього.

5.10.2017, на наступний день після всенародних протестів проти порушення прав жінок, [поліцейські з'явилися в офісах кількох жіночих організацій \(місцеві офіси Центру прав жінок та Асоціації «Баба»\)](#) і вилучили документацію, комп'ютери та жорсткі диски, пов'язані з їх попередніми проектами, а в деяких випадках – і з поточною діяльністю. Організації, які зазнали таких візитів, розглядають дії поліції як [спробу залякати їх і змусити](#) відмовитися від подальших кампаній протесту. Офіс омбудсмена вже висловило свою стурбованість тим, що відбулося.

Іноземці, пов'язані з організаціями, що зазнали нападів, хвилюються через свої документи на [право](#) перебування та роботи в Польщі.

Ворожі дії проти конкретних НУО та критично налаштованого громадянського суспільства загалом здійснюються правими депутатами і депутатами Європарламенту з Польщі:

- 25.07.2017 [Анна Фотига](#), голова Підкомітету з питань безпеки і оборони Європейського парламенту (SEDE), колишній міністр закордонних справ і видатний член польської партії «Право і Справедливість», публічно висловила своє несхвалення Фундації «Відкритий Діалог». Причиною неприхильного ставлення стала заява про ситуацію в Польщі, опублікована Бартошем Крамеком – Головою Ради Фундації. Заява містила заклик до масової громадянської непокори. Депутат Фотига не тільки пообіцяла бойкотувати усі майбутні ініціативи, що проводяться за участю Фундації, але також заявила про намір стати на перешкоді усім зусиллям Фундації у Європейському парламенті (незважаючи на те, що Фундація раніше співпрацювала з нею і проводила корисні спільні ініціативи, спрямовані головним чином на підтримку України і протидію російській пропаганді).
- 31.07.2017 [Станіслав Пьєнта](#), депутат від партії «Право і Справедливість», заступник голови польсько-української парламентської групи, публічно і дуже грубо оголосив, що Фундація «Відкритий Діалог» повинна негайно покинути ([забратися геть](#)) з Польщі, оскільки вона нібито втручається у справи Польщі і руйнує польсько-українські відносини.
- Того ж дня [Адам Андрушкевич](#), депутат від політичної партії «Кукіз-15» і лідер націоналістичної організації Endecja [Ендеція] подав клопотання до [відповідних \[спеціальних\] служб](#), в якому [попросив провести перевірку](#) Фундації «Відкритий Діалог», оскільки остання нібито представляє іноземну ліву загрозу для польської держави. Він заявив, що подасть письмовий парламентський запит про розслідування

діяльності Фондації.

- 01.08.2017 **Томаш Жимковський**, депутат від партії «Кукізі-15» дав інтерв'ю, в котрому описав Фондацію «Відкритий Діалог» як **міжнародну розбійну групу**, нібито фінансовану **Соросом і Росією** і націлену на провокування заколоту в Польщі, і закликав заборонити іноземне фінансування НУО.
- 23.08.2017 **Домінік Тарчинський**, депутат від партії «Право і Справедливість», повідомив до прокуратури про нібито злочин, вчинений Фондацією «Відкритий Діалог», а саме, про спробу силою повалити конституційний орган. Депутат Тарчинський заявив, що обговорить це питання з генеральним прокурором/міністром юстиції Збігневом Зіобро.
- 30.08.2017 прем'єр-міністр **Беата Шидло** («Право і справедливість») в інтерв'ю для газети «Gazeta Polska» заявила, що нещодавні соціальні протести не були спонтанними, а добре контрольованими і оплачуваними. Вона підкреслила, що окремі фонди діють в інтересах впливових іноземних груп і легко здадуться. Відповідаючи на питання журналіста про необхідність реакції в разі «Вільних громадян Польщі» і Фондації «Відкритий Діалог», прем'єр-міністр додала, що міністр закордонних справ вже поінформував прокуратуру про незаконну діяльність Фондації «Відкритий Діалог».

Міжнародні НУО, такі як **Global Ukraine** та **Центр громадянських свобод**, опублікували декілька заяв, засуджуючи неприйнятний тиск, що здійснюється на **Фондацію «Відкритий Діалог»** та інші громадські організації в Польщі.

Ми вважаємо, що необхідно провести акцію, узгоджену з Європейською комісією і Європейською радою. Якщо у такій акції будуть враховані заклики НУО, це завадить членам польського уряду робити спроби щодо руйнування основ верховенства закону і громадянського суспільства у Республіці Польща.

У світлі обговорення у Комітеті з громадянських свобод, правосуддя та внутрішніх справ Європейського парламенту (LIBE) по темі «Останні події в Польщі та їхній вплив на верховенство закону», запланованого на четвер, 31.08.2017, у Брюсселі, справжнім ми пропонуємо членам Європейського парламенту закликати уряд Польщі відновити нормальний курс на демократію і європейські стандарти і гарантувати незалежність ініціатив громадянського суспільства в Польщі.

За більш детальною інформацією, будь ласка, звертайтеся:

Бартош Крамек: bartosz.kramek@odfoundation.eu

Людмила Козловська: lyudmylakozlovska@odfoundation.eu